

« AAN DE VRUCHTEN KENT GIJ DE BOOM »

OP 6 augustus van dit jaar vierde de communautiteit van de Kleine broeders van het H. Hart, gesticht door abbé de Nantes, de veertigste verjaardag van de eeuwige geloften afgelegd door de prior, broeder Bruno van Jezus-Maria, en zijn rechterhand, broeder Gérard van de Maagd. Op 16 augustus dankte de communautiteit van de Kleine zusters van het H. Hart onze allerliefste hemelse Vader voor het veertigjarig jubileum van hun overste, moeder Lucie van het Kostbaar Bloed.

Ooit verklaarde onze vader, abbé de Nantes : « Toen het Tweede Vaticaans Concilie ten einde liep, zei ik dat we weldra de bittere vruchten ervan zouden zien. Onze eigen vruchten zijn bescheiden, maar van goede kwaliteit : het gestichte werk, de twee communiteiten, onze beide moederhuizen, de prachtige kapel die we gebouwd hebben en waarin we eensgezind bijeen zijn. Toch is dat allemaal niet ons eigen werk, het is het werk van de Heer. »

We schrijven nu 2020 en de theoloog van de Katholieke Contrareformatie in de twintigste (eenentwintigste) eeuw is dit jaar precies tien jaar geleden naar God teruggeroepen. De boom die hij stevig geplant

heeft in het midden van de Kerk, *in medio Ecclesiae*, gaat echter verder met rijke vruchten te dragen.

In 2010 richtte broeder Bruno in de Ardèche de eerste kluis of *hermitage* afhankelijk van het moederhuis op. De jonge monniken die hij er onderbracht kregen als programma artikel 23 van de Regel die abbé de Nantes indertijd aan zijn bisschop ter goedkeuring had voorgelegd : « De broeders zullen deelnemen aan het leven van de strijdende Kerk... »

Ecclesia militans : « De Kerk strijdt, maar daarom overwint zij nog niet », zei broeder Bruno tien jaar geleden tot de leden van de nieuwe stichting. « In de loop van de twintig eeuwen dat zij bestaat, heeft ze nog slechts weinig grote triomfen gekend. "God vraagt ons niet om te zegevieren, maar om te vechten", aldus Mgr. Freppel. En aan iemand die zich erover verwonderde dat de Kerk op tweeduizend jaar nog maar zo weinig resultaten had geboekt, legde de H. Pius X uit dat Jezus Christus niet zozeer de overwinning van de Kerk op haar vijanden wil, maar veeleer lange perioden van strijd waarin zij veel verdiensten zou verwerven, veel roepingen zou opwekken en veel zielen zou redden. Wij moeten dus

Processie van de zusters naar de kapel van het Maison Saint-Joseph voor het feest van het H. Hart, 21 juni 2020.

niet verwonderd zijn, en nog minder ontmoedigd, als we het gebrek aan succes van veel goede werken vaststellen, terwijl anderzijds de domheid, de lafheid en de verraderlijkheid van de mensen het bijna altijd halen. Wij leven hier beneden op aarde om de triomf van de Hemel voor te bereiden door onze offers, de vervolgingen die wij moeten ondergaan en de moeilijkheden waarop wij stoten.»

Andere kluizen werden de voorbije jaren gevestigd in Normandië en bij de Loire. En natuurlijk is er de grote gemeenschap in Frans-Canada, waarvan de kiemen door abbé de Nantes zelf gelegd werden.

EEN HIËRARCHIE DIE HET NOORDEN KWIJT IS

De KCR staat « midden in de Kerk », niet er buiten : GEEN SCHISMA. Maar onze beweging accepteert daarom nog niet alle verkeerde doctrines en dwaze theorieën die sinds het Tweede Vaticaans Concilie binnen de Kerk gepropageerd worden : GEEN KETTERIJ. Het is de sterkte van onze beweging en een garantie voor de toekomst.

Abbé de Nantes, die als geen ander het verloop en de teksten van Vaticanum II bestudeerd en geanalyseerd heeft, schreef op een dag : « *Alles wat door het Concilie aangetast is, zal vroeg of laat afsterven.* » Profetische woorden, want kan ieder van ons niet dag na dag de vervulling ervan constateren ? In het oude Europa stort de Kerk langzaam in elkaar en stellen de bisschoppen zich eerder op als begrafenisondernemers dan als vurige apostelen. « Maar elders bloeit de Kerk ! » Schijn bedriegt : het is een kwestie van tijd vooraleer het venijn van Vaticanum II ook daar alles verziekt.

In de lijn van onze vader tilt broeder Bruno het drama dat wij meemaken op een bovennatuurlijk vlak : « *We moeten de verschijning van de Engel van Fatima in 1916 voor ogen houden, die zei : "Breng God een offer van alles wat maar mogelijk is, als daad van eerherstel voor de zonden waardoor Hij beledigd wordt en als smeekbede voor de bekering van de zondaars."* Het lijkt er werkelijk op dat er geen andere remedie meer bestaat tegen de verblinding, verharding, geloofsafval en eeuwige verdoeming van de herders van de Kerk, die de massa's meesleuren in het verderf. Want zij hebben de wilsbeschikkingen van de Hemel met voeten getreden, geridiculiseerd, tegengesproken of hoogmoedig genegeerd en het Onbevlekt Hart van Maria gekwetst. Het is een zonde die God niet kan verdragen, die voor Hem onvergeeflijk is en Hem vol in zijn Hart treft : de belediging van zijn Moeder. »

DE SYNODALE WEG... NAAR SCHISMA EN KETTERIJ ?

De Kerk in Duitsland is in het begin van dit jaar aan een hervormingsproces begonnen dat de naam « *Der Synodale Weg* » draagt. Aanleiding daartoe is, zo zegt men, het geschonden vertrouwen van de katholieken in het "instituut" door toedoen van de vele misbruikschandalen. Het blazoen van de Kerk moet dus terug opgepoetst worden. Hoe ? Door alles wat vaststaat fundamenteel in vraag te laten

stellen door een grote groep "vertegenwoordigers van de Duitse Kerk", met de bedoeling een consensus te vinden voor een nieuwe start.

De eerste zitting van de Synodale Weg vond plaats in Frankfurt van 30 januari tot 1 februari 2020. Er werd gediscussieerd door 230 afgevaardigden, onder wie de 69 diocesane bisschoppen en hulpbisschoppen van Duitsland. De overige deelnemers zijn lekenengelovigen, religieuze oversten, leden van diocesane prieterraden, vicarissen-generaal, permanente diakens en pastoraal werkers.

Het is niet alleen de Duitse bisschoppenconferentie die het hervormingsproces organiseert, maar ook het machtige en invloedrijke Centraal Comité van Duitse katholieken (*Zentralkomitee der deutschen Katholiken*, ZdK). Dat verenigt, in de geest van het Tweede Vaticaans Concilie, « de vertegenwoordigers van de diocesane raden en katholieke verenigingen, evenals instellingen van het lekenapostolaat en andere persoonlijkheden uit kerk en samenleving » (website van het ZdK). Voor de duidelijkheid : « De leden van het Centraal Comité nemen hun eigen beslissingen en zijn onafhankelijk van de beslissingen van andere organen », lees : de bisschoppen.

Het hele dialoogproces zal minstens twee jaar duren. Op de agenda staan vier thema's die als volgt geformuleerd werden : macht en scheiding van de machten in de Kerk, gemeenschappelijke deelname en participatie in de missionaire opdracht ; leven in succesvolle relaties, liefde beleven in seksualiteit en partnerschap ; priesterlijke existentie nu ; vrouwen in diensten en ambten in de Kerk.

Waarover het in de praktijk zal gaan wordt duidelijk als men de voorbereidende documenten leest die tijdens zogenaamde "pre-fora" werden opgesteld en op de website van *Der Synodale Weg* kunnen geraadpleegd worden. Vaticaankenner Sandro Magister publiceerde op zijn blog *diakonos.be* een bloemlezing die het ergste doet vermoeden.

DE MACHT

« De gelijkheid van de geslachten moet op alle niveaus gerealiseerd worden, met inbegrip van de ambten van diaken, priester en bisschop »... « In de Synodale Weg moet openlijk gediscussieerd worden over gehuwde priesters en de toegang van vrouwen tot de verschillende ambten, inclusief de gewijde ambten »... « De leidinggevende posten in de Kerk moeten bekleed worden door vertegenwoordigers, mannen en vrouwen, van het kerkvolk die gekozen worden via consultaties en verkiezingen »... « Wat de aanduiding van de bisschop betreft, moet het fundamenteel beginsel van de antieke Kerk gelden : "Wat iedereen aangaat, moet ook door iedereen beslist worden." »... « Iedereen die een leidinggevende rol vervult, moet gecontroleerd worden en heeft de verplichting om rekenschap af te leggen zowel aan democratisch verkozen organen als aan een onafhankelijke jurisdictie. »

DE VROUWEN

« We constateren een tegenspraak tussen enerzijds de gelijke waardigheid van man en vrouw zoals die voortdurend onderstreept wordt in de

Eeuwige geloften van drie Kleine broeders van het H. Hart. «Ik wil sterven voor de wereld om verzezen te leven met Christus.»

verklaringen van de Kerk en anderzijds de feitelijke ongelijke deelname van de vrouwen in het leven van de Kerk »... « In de perceptie van het grote publiek en zelfs in de schoot van de Kerk stelt men een belangrijk verschil vast tussen de verklaringen van theologen over de mogelijkheid om ook vrouwen te roepen tot de ambten van de Kerk en daartegenover de manier waarop het leergezag van de Kerk met die kennis omgaat »... « Het theologisch onderzoek is in tegenspraak met de apostolische brief *Ordinatio sacerdotalis* van Joannes-Paulus II, waarin de uitsluiting van vrouwen van het sacramenteel ambt wordt voorgesteld als een definitieve beslissing. In dit verband moet de fundamentele thematiek van het *evolueren* van de dogma's in overweging genomen worden »... « Wat men moet motiveren is niet de toelating van vrouwen tot het gewijde sacramenteel ambt, maar wel het feit dat zij ervan uitgesloten worden. »

DE SEKSUELE MORAAAL

« De katholieke seksuele moraal wordt aanzien als een pure "verbodsmoraal", haar argumenten en taalgebruik worden beoordeeld als onbegrijpelijk en ver verwijderd van het werkelijke leven. Bovendien wordt de weigering van de Kerk om homoseksuele koppels sociaal en juridisch te erkennen beschouwd als een vorm van discriminatie op basis van seksuele gerichtheid »... « De geboorteregeling, óók met behulp van kunstmatige middelen, betekent geen daad van vijandigheid ten aanzien van het leven, maar ondersteunt het recht van een koppel om op

een verantwoordelijke manier te beslissen over het aantal kinderen, de spreiding van de geboorten en de concrete planning ervan »...

In het voorjaar trad kardinaal Marx terug als voorzitter van de Duitse bisschoppenconferentie. Hij werd op 3 maart opgevolgd door Mgr. Georg Bätzing, bisschop van Limburg an der Lahn. Met Bätzing aan het hoofd dreigt het van kwaad naar erger te gaan. In 2019 verklaarde hij zich voorstander van een *vrijwillig* celibaat van priesters. Hij steunt de strijd voor wijding van vrouwen in de katholieke Kerk en is een voorstander van huwelijken tussen homoseksuelen « *als ze trouw zijn in hun relatie* ». Want: « *Kunnen we niet zeggen dat, als een homokoppel in trouw samenleeft, hun relatie dan door God gezegend is?* » (interview op 16 april 2020).

« Onmiddellijk na het opnemen van zijn functie heeft Mgr. Bätzing de hervormingsplannen van de Synodale Weg bevestigd. [...] We gaan verder, aldus Bätzing, met het eisen van een "zegening" voor gescheiden personen die hertrouwd zijn en de eucharistische intercommunie tussen katholieken en christenen van een andere belijdenis, wat in het verleden trouwens uitzonderlijk werd toegestaan door Rome in bepaalde gevallen. "Er bestaat vandaag een brede overeenstemming over de betekenis van datgene waarin wij [katholieken en protestanten] geloven en wat wij vieren." »

« Inderdaad heeft zich in Duitsland de mening verspreid dat de opvatting van het "Heilig Avondmaal" voortaan identiek is voor protestanten en katholieken. Die consensus kan enkel maar tot stand gekomen zijn dankzij een pure protestantisering van de katholieke theologie van de sacramenten. Omgekeerd heeft men nochtans nooit vernomen dat de Duitse protestanten iets essentieels zouden overgenomen hebben van de eucharistische theologie van de universele Kerk... Dat in die context christenen volgens Mgr. Bätzing "om goede redenen en volgens hun geweten kunnen beslissen" over kwesties zoals de intercommunie, is dus een stoutmoedige bewering. Ze is bovendien des te meer te veroordelen van de kant van een bisschop, die geroepen is om te onderwijzen en niet om gemakkelijke opvattingen te propageren.

« Mgr. Bätzing definieert de argumenten tegen de wijding van vrouwen als "voortaan onaanvaardbaar". In werkelijkheid gaat het over formuleringen met een dwingende leerstellige draagwijdte. Zo bewijst hij dat het bisschoppelijk "leergezag" en de gemiddelde theologische cultuur in Duitsland geen echt christelijk volk gevormd hebben, maar een publieke opinie die zo ontaard is dat zij iets zinloos nastreeft: een nieuwe Kerk maken op de manier van Babel » (Pietro De Marco, 7 juni 2020).

Een nieuwe Kerk maken, was dat ook al niet de bedoeling van Vaticanum II? En heeft men zo weinig geleerd uit de catastrofale gevolgen van die poging dat men nu nog een stap verder gaat en de laatste fundamentele onder het bouwwerk van de katholieke Kerk wil wegslaan?

INCULTURATIE OF NIET ?

SINT-FRANCISCUS XAVERIUS IN INDIA

Al van lang vóór het Tweede Vaticaans Concilie waren er in de Kerk propagandisten van de inculturatie, dat wil zeggen het opnemen van elementen uit andere religies of culturen om het katholiek geloof gemakkelijker te doen aanvaarden. Het was paus Leo XIII (1878-1903) die vanuit zijn katholiek-liberale overtuiging de nieuwe missionaire politiek inluidde en ertoe aanspoorde dat men zich zoveel mogelijk zou aanpassen aan de autochtone zeden en denkbeelden. Benedictus XV (1914-1922) bevestigde die doctrine in zijn encycliek « Maximum Illud ». Vaticanum II nam de nieuwe missie-ideeën over en dreef ze zozeer op de spits dat we vandaag getuige zijn van de totale ineenstorting van de missionering.

En wat dacht men in de zestiende eeuw, toen Spanje en Portugal de wereld koloniseerden en hun missionarissen massaal op kerstening uittrokken ? Wat was de visie van de H. Franciscus Xaverius (1506-1552), zonder twijfel de grootste en meest vruchtbare missionaris die ooit geleefd heeft ?

OIT legde abbé de Nantes uit dat het genie van de H. Franciscus Xaverius erin bestaan heeft de Kerk te bevrijden uit het getto waarin de protestantse machten haar dreigden op te sluiten in het Westen, het Noorden en het Oosten. De ketterij van Luther, die de redding schonk zonder de werken, en die van Calvijn, die alle heidenen in de hel stopte, stonden op het punt een einde te maken aan het missionair elan van de Kerk. Net op dat ogenblik wekte God deze grote missionaris op, als een nieuwe Sint-Paulus.

Het was noodzakelijk dat **Francisco de Yasu de Azpilicueta y Xavier** behoed werd voor bovengenoemde ketterijen. Hij maakte er nochtans kennis mee in het Sint-Barbaracollege in Parijs, waar hij Calvijn zag binnendringen met de medeplichtigheid van Nicolaas Kopp, zijn leraar filosofie. Kameraden van Franciscus werden leerlingen van Calvijn en probeerden hem op sleeptouw te nemen, maar Sint-Ignatius van Loyola behoedde hem voor het afdwalen. « *Zonder zijn tussenkomst* », schreef een erkentelijke Franciscus Xaverius later, « *zou ik nooit hebben kunnen vermijden om terecht te komen in betrekkingen met die jongelui met hun misleidend uiterlijk, die van binnen aangetast waren door ondeugd en ketterij.* »

Twee jaar lang verzette Franciscus zich nochtans tegen de invloed van Ignatius, tegen wie hij een soort weerstand voelde omdat de Bask slechts misprijzen had voor zijn eigen adellijke titels. Uiteindelijk echter gaf de *hidalgo* uit het kasteel van Javier in Navarra zijn ambities op en plaatste zich onder het gezag van Ignatius door op 15 augustus 1534 op Montmartre toe te treden tot de nieuwe orde van de jezuïeten.

KRUISVAART EN CONTRAREFORMATIE

Toen Franciscus Xaverius op 7 april 1541 Lissabon verliet op het schip van de onderkoning van India, toonde hij zonder blikken of blozen zijn liefde voor de Portugese natie en zijn kruisvaardersgeest. Hij ging aan land in Melinde (nu Malindi), een stad aan de Afrikaanse oostkust met een moslimmeerderheid, en verheugde zich over het prestige dat de Portugezen er verworven hadden : « *De Portugezen hebben vlakbij de stad een prachtig groot kruis opgericht ;*

het is van steen en het is helemaal verguld. Ik kan nauwelijks onder woorden brengen hoezeer dat zicht mij blij gemaakt heeft : het was de openbaring van de macht van het kruis dat zich zo triomfantelijk verhief te midden van de mohammedaanse bezittingen » (18 september 1542).

Op het eiland Socotra (bij Jemen) stelde hij vast hoezeer de christenen die er leefden overgeleverd waren aan de moslims, die hen ontvoerden en tot slaaf maakten. Vanuit Goa zou hij schrijven naar het Portugese hof met de vraag om de Turkse christenvervolgers te bestrijden : « *Ik smeeek u om aan te dringen bij Zijne Majesteit opdat hij, in zijn bewonderenswaardige ijver voor de verdediging van de godsdienst, deze christenen niet uit het oog zou verliezen. De Koning mag verzekerd zijn van succes, zonder extra uitgaven of nieuwe zorgen, als hij een Portugese vloot de opdracht geeft naar de zee-engte van Mekka te varen en de brutaliteit van de Saracenen af te straffen* » (28 januari 1549). Met andere woorden : een kruistocht uit naastenliefde !

Bij zijn aankomst in Goa op 6 mei 1542 vond Franciscus Xaverius een stad vol kerken en kloosters, maar de zeden van de Portugezen die er woonden waren erg los en de zucht naar geld overheerste alles. De bekeerde Indiërs keerden terug naar het heidendom wegens het slechte voorbeeld waarmee zij geconfronteerd werden en bij gebrek aan missionarissen. Wie toch trouw bleef aan zijn geloof, werd vervolgd door de moslims zonder dat de Portugezen tussenbeide kwamen. Zou die Portugese kolonisatie die haar plicht verwaarloosde dan niet beter aan de kant geschoven worden ?

Zo dacht onze heilige er niet over. Overal waar hij kwam, begon hij met de zeden van de Portugezen te hervormen, eerst en vooral door het voorbeeld van het gebed en de naastenliefde. Hij sliep slechts drie of vier uur ; de rest van de tijd bracht hij in gebed door, als hij niet aan een of ander ziekbed geroepen werd. Zijn dagelijkse mis las hij bij het ochtendgloren en heel de voormiddag was hij actief in de hospitalen, vooral dat van de melaatsen die hij een voor een omhelsde en aan wie hij uitdeelde wat hij voor hen

In de Gesù in Rome bewaart men een kostbare relikwie : de voorarm en hand waarmee de apostel van het Verre Oosten volgens de overlevering meer dan 700.000 heidenen gedoopt heeft. Op deze foto is de relikwie tentoongesteld in de kathedraal van Toronto in 2018.

bijeen gebedeld had. Daarna deed hij een ronde door de stad met in zijn hand een bel om de ouders met luide stem op te roepen dat ze hun kinderen en hun slaven naar de catechismusles moesten sturen. Die werkwijze was zo nieuw dat de kinderen hem volgden met een geestdrift die hun ouders beschaamd deed staan. Op enkele maanden tijd schonk hij Goa zo een religieuze praktijk en een vurigheid die van de stadstaat een bolwerk van de christenheid in het heidense India maakten.

Hoewel de Portugese kolonisatie veel gebreken vertoonde zoals een zekere hardheid, noodzakelijk om de orde te handhaven maar niet bevorderlijk voor bekeringen, toch hebben zij die er systematisch kritiek op leveren geen gelijk : ze miskennen hoezeer die kolonisatie voor de Indiërs een bevrijding inhield, niet alleen van het moslimjuk, maar ook van de greep van Satan. We mogen de waarheid niet verbergen als we willen begrijpen waarom de maatschappij waarin die mensen leefden hun redding zo bemoeilijkte en zelfs onmogelijk maakte.

In een brief aan Sint-Ignatius van 14 januari 1549 beschreef de apostel van India wat hij bij zijn aankomst aangetroffen had : *« Zoals ik me er zelf van heb kunnen overtuigen is de Indiase natie volkomen onbeschaafd en luistert ze enkel naar toespraken die haar barbaarse natuur strelen. Voor de kennis van de goddelijke waarheden en de zaken van het heil is zij onverschillig ; en de perverse neigingen van de inboorlingen zijn de deugd vijandig gezind. Ze zijn uiterst onstandvastig, ook in hun gedachten. Rechtvaardigheid en eerlijkheid zijn hen vreemd ; leugens en zonden beheersen heel hun leven. »*

DE KRACHT VAN DE VOORVADERLIJKE OVERTUIGINGEN

Deze toch wel strenge beweringen worden bevestigd door moderne missionarissen zoals pater Henri van Straelen (1903-2004), die bijna veertig jaar werkzaam was in Japan. Het was op zijn studies dat abbé de Nantes zich baseerde toen hij onderstreepte dat alle ervaringen van de missionarissen en heel de geschiedenis van de Kerk aantonen dat de heidenen zichzelf verdoemen door hun godsdienst en dat het absoluut noodzakelijk is hen te kerstenen om zoveel mogelijk mensen te redden. Alle ware missionarissen hebben opgemerkt dat dankzij de prediking zielen ontsnapten aan hun apathie, onwetendheid, hoogmoed en opstandigheid tegen God en verlangden gedoopt te worden ; vele anderen daarentegen verkozen weerstand te bieden aan de genade door zich op hun voorvaderlijke overtuigingen te beroepen. Het zijn net deze overtuigingen die geweldige hinderpalen vormen voor de bekering als ze heel de samenleving doordringen, zoals het geval is met India.

De Basílica do Bom Jesus in Oud-Goa, die het stoffelijk overschot van de H. Franciscus Xaverius bevat, is een prachtige barokke jezuïetenkerk uit 1594-1605. Hoewel ze geklasseerd is als Werelderfgoed, wordt ze door de Indiase overheid niet voldoende onderhouden. Rector Fernandes luidde in april van dit jaar nog de alarmklok wegens « de stuitende combinatie van verwaarlozing, incompetentie en grootschalige inefficiëntie. »

Alles wordt inderdaad beheerst door het begrip *karma*, de berusting in het kwaad. In het hindoeïsme is er geen zonde of verlossing, vermits men gelooft dat het kwaad dat iemand overkomt een gevolg is van zijn karma: wat iemand meemaakt, hangt niet van hemzelf af, maar van het vorig leven van iemand anders die in hem gereïncarneerd is. En omdat het toekomstig leven waarin men zichzelf zal reïncarneren afhangt van het kwaad verricht door de persoon vóór hem, volgens de theorie van de metempsychose of zielsverhuizing, is het leven van de hindoe een vicieuze cirkel die leidt tot ondeugden. Waarom zijn leven veranderen? Wat een ander overkomt, moet hem wel overkomen; wat mij overkomt, is ook een noodzaak en de deugd bestaat er in daar niets aan te veranderen – ook niet aan de eigen tekortkomingen.

In zijn boek *OUVERTURE À L'AUTRE, LAQUELLE? L'APOSTOLAT MISSIONNAIRE ET LE MONDE NON CHRÉTIEN* (Parijs, 1982) schrijft pater Van Straelen: « *Wat goed en kwaad betreft, in de zin waarin wij die concepten begrijpen, blijft het heilig boek van de hindoes, de Bhagavad Gita, erg vaag. En hetzelfde kan men zeggen over de heilige boeken van het shintoïsme en het boeddhisme (met uitzondering misschien van de Lotus Sutra). "De Heer is overal en altijd volmaakt", beweert Shri Krishna, "waarom zou hij zich ongerust maken over de boosaardigheid of de rechtschapenheid van de mens? Elk onderscheid tussen goed en kwaad is irreëel."* » En Van Straelen becommentarieert: « *In het Westen wordt een grote plaats ingenomen door de christelijke moraal, met haar normen inzake het individueel gedrag en de impulsen die daaruit voortvloeien met het oog op een hervorming van de maatschappij. Op dat punt gaapt er in het gedachtengoed van India een grote leegte.* »

Het gevolg is een immobilisme waartegen geen kruid gewassen is. « *In die omstandigheden wordt een echte bekering zeer moeilijk. Het geloof in het karma houdt een gebrek aan gestrengheid voor het eigen leven in, een terneerdrukkende berusting en een onthutsend gebrek aan deelname aan het leven van de anderen.* » We hebben met andere woorden te maken met het totaal ontbreken van naastenliefde... Pater Van Straelen zegt dat hij nooit een daad van waarachtige naastenliefde bij die heidenen gezien heeft! Dat is de reden waarom in India de mensen op straat van de honger sterven, terwijl de maharadja's die op bergen diamanten zitten de sukkelaars met hun voet opzij duwen om in hun paleis binnen te gaan.

BRAHMANEN EN PARAVAR

Het feit dat heel de Indiase maatschappij zo door-drongen was van deze religie heeft de Portugezen er dan begrijpelijkerwijze ook toe aangezet om, samen met de katholieke godsdienst, de Portugese taal, de Europese kledij, de westerse architectuur en de zeden van het moederland op te leggen via « *de kruistocht en de kolonisatie, zonder dewelke die volkeren nooit bevrijd hadden kunnen worden van de vreselijke hogere klassen die hen al eeuwenlang domineerden* » (abbé de Nantes). De moderne specialisten van de

missionering noemen dat met een pejoratieve term "pranguïsering", naar het woord *pranguis* dat in het Oosten een vervorming is van *Frank*, westerling! Het was Miguel Vaz, vicaris-generaal van Goa, die in opdracht van Lissabon en bekleed met uitgebreide koninklijke volmachten de strijd tegen het hindoeïsme aanbod. Tot groot afgrijzen van onze liberale historici gaf hij opdracht om de hindoetempels af te breken en de weerspannige brahmanen te verjagen.

Dezelfde Vaz drong er bij Franciscus Xaverius op aan om de Indiërs van de Parelvisserkust te evangeliseren. De parelvisseren die er woonden, behoorden tot de kaste van de *paravar*, een van de laagste sub-kasten. Ze waren door de Portugezen bevrijd van hun mohammedaanse vervolgers en hadden het doopsel gevraagd. Miguel Vaz nam de leiding over de franciscaanse missionarissen die een dertigtal dorpen kerstenden door twintigduizend Indiërs te dopen. Maar nauwelijks waren de missionarissen vertrokken of de paravar keerden terug naar de eredienst van de afgoden... door de schuld van de brahmanen, die hen overheersten.

Sint-Franciscus Xaverius had een grote afkeer van de brahmanen: « *Er bestaat niets dat perverser en verdorven is dan dat ras [...]. Heel die sociale klasse hangt aan een leugens en bedrog.* » De kaste van de brahmanen beschouwt zichzelf als verheven boven iedereen omdat alleen zij kunnen ontsnappen aan hun karma door oefeningen van boete en meditatie, die bij hen leiden tot een geweldige hoogmoed. Elke mens heeft de capaciteit om de waarheid te ontvangen, maar bij de brahmanen is er sprake van een blokkering ten gevolge van de praktijken van yoga en zen: het onophoudelijk mediteren over het niets leidt tot de ontkenning van elke metafysische gedachte. Henri van Straelen schrijft daarover: « *Wie gedurende vijftig of zestig jaar leeft volgens pure schijnvoorstellingen heeft God of de Openbaring niet meer nodig. Hij is zijn eigen god geworden. De capaciteit om de waarheid te verwelkomen is afgestompt. Al zijn gedachten zijn zodanig doordrenkt van egoïsme dat de mogelijkheid om te luisteren verloren is gegaan* » (op. cit., p. 60).

Om de brahmanen te ontmaskeren gaf Franciscus Xaverius eerst en vooral het voorbeeld van een waarachtig gebedsleven. Zijn paternoster had hij altijd bij zich en hij zei onafgebroken het rozenhoedje op. De Indiërs zagen hem bidden, maar niet op de wijze van de brahmanen: die hielden ceremoniën voor afzichtelijke afgodsbeelden terwijl men goed kon zien dat ze aan andere zaken dachten. Onze apostel daarentegen was de ingetogenheid zelf en God gaf hem antwoord door mirakels te verrichten: omdat er te veel zieken moesten bezocht worden en hij dat alleen niet aankon, gaf de heilige aan kinderen zijn kruisbeeld of zijn reliekhouder van Sint-Thomas mee; die liepen ermee naar wie bedlegerig was en zeiden samen gebeden, waarop de zieke vaak genas!

De Indiërs waren gefascineerd door de goedheid en tederheid van Franciscus en de blijdschap die hij uitstraalde. Nooit hadden ze gezien dat brahma-

nen naar iemands ziekbed gingen, zich het lot van de armen aantrokken en zoals zij leefden of niets vroegen in ruil voor hun gebeden. De leden van de hoogverheven kaste eisten van het volk dat het de afgoden voedde om verhoord te worden... maar het voedsel verdween in hun eigen buik !

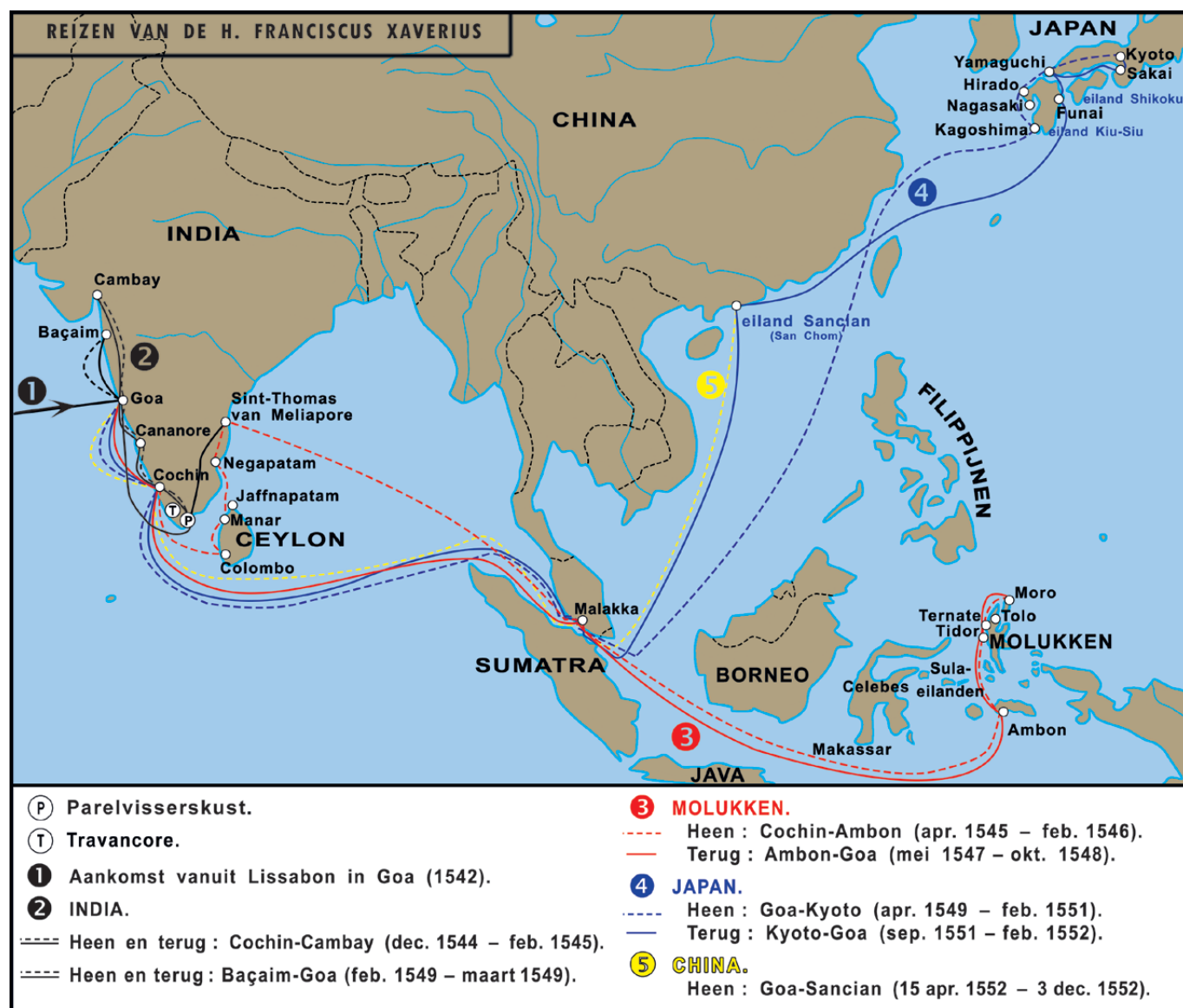
EEN MASSALE BEKERINGSGOLF

Hij beschermde de armen zelfs wanneer hij het hoofd moest bieden aan Portugezen die hen slecht behandelden. Op een dag berispte hij openlijk een Portugese kapitein die zich slecht gedroeg. Daarop zagen de hindoes hoe die officier, die berucht was om zijn hardheid, het hoofd boog en om vergiffenis vroeg.

Naast het voorbeeld bekeerde de heilige ook door het onderricht. We vertelden al hoe hij met zijn bel door de straten liep en iedereen opriep : « *Kom luisteren naar de christelijke leer !* » Voor een gehoor van honderden Indiërs begon hij daarop te zingen ; de liederen, die hij vertaald had in het Tamil (de taal van Zuid-India), werden door de kinderen overgenomen en zo leerden de ouders ze ook. Op de duur zong iedereen ze, tijdens het werk of op straat, waardoor de andere heidenen hoorden spreken over Jezus. Op die manier verspreidde het geloof zich in een sfeer van blijdschap !

Dankzij zijn uitstraling en de talloze mirakels bekeerden de mensen zich massaal. Het gebeurde dat hij er op één maand tienduizend doopte zodat zijn arm erdoor ontwricht raakte. Hij doopte hen zeer snel, maar verzekerde er zich wel van dat zij begrepen waartoe ze zich engageerden. Wee degene die zich nadien slecht gedroeg ! Een christen die zich bedronken had bv. werd gestraft met twee dagen gevangenis. Sint-Franciscus Xaverius was bijzonder streng wat betreft de afgodendienst ; idolen liet hij vernietigen en hij belette dat nieuwe christenen er beeldjes van maakten. Veel nadruk legde hij op de publieke belijdenis van het geloof. Hij preekte over de hel en de straffen, ook de aardse.

Het voornaamste doel van zijn apostolische tochten was het dopen en onderrichten van de kinderen, eerst in Goa en daarna aan de kusten. Aan pater Francisco Henríquez, een missionaris in Travancore die dreigde ontmoedigd te worden door het geringe aantal volwassenen dat het geloof aannam, legde hij uit : « *Ik heb er vertrouwen in dat de kinderen, met de genade van God, beter zullen zijn dan hun vaders. Ze betonen een vurige liefde voor de goddelijke wet en een prachtige ijver om te studeren en aan de anderen de wetenschap van de godsdienst door te geven. Ze zijn vervuld van haat tegen de afgoderij* »

en deinzen er niet voor terug felle woordentwisten te houden met de heidenen. Ze verzetten zich tegen de afgodendienst waarin hun ouders nog vastzitten en komen me elke daad van goddeloosheid vertellen. Wanneer ik van mijn kant verneem dat ergens offers aan de valse goden gebracht worden, dan loop ik er heen met de plaatselijke jeugd, die de duivel meer beledigingen en affronten naar het hoofd slingert dan hun familie eerbewijzen gebracht hebben. »

Barbarendom en afgoderij waren van die aard dat Franciscus Xaverius geen enkele hoop had dat er snel een inlandse geestelijkheid of Indiase missionarissen zouden zijn. Zijn voorkeur ging uit naar de Portugese missionarissen die gevormd waren aan het seminarie van Coïmbra : *« De kennis die ik ondertussen verworven heb over deze streken laat me toe te bevestigen dat de inheemse bewoners van India geen enkele hoop laten op een toekomstige ontwikkeling van onze Sociëteit [de jezuïeten] via de inboorlingen. Het is dus noodzakelijk nieuwe rekruten naar hier te sturen. Meer dan zestig jonge volgelingen van onze Compagnie studeren op het moment letterkunde aan de universiteit van Coïmbra ; de berichten die wij ontvangen over hun religieuze gevoelens, de zuiverheid van hun zeden en hun grote talenten geven ons ruimschoots reden om oneindige lofprijzingen en dankbetuigingen te richten aan de goddelijke goedheid... »*

KRACHTIG OPTREDEN TEGEN MISBRUIKEN

De reputatie van heiligheid van onze grote missionaris maakt dat de bevolking van het eiland Manar, ten noordwesten van Ceylon, een beroep op hem doet. Hij is echter zo druk bezet dat hij een priester stuurt, die er in slaagt het hele eiland te bekeren. De koning van Jaffna, de plaatselijke vorst, is woedend en dwingt de nieuwe christenen om hun geloof af te zweren, maar niemand bezwijkt voor zijn dreigementen ; de zeshonderd gelovigen van Manar worden over de kling gejaagd. Wanneer de tiran ziet dat hovelingen, officieren, dienstpersoneel en zelfs leden van zijn familie zich bekeren, kookt zijn woede over en laat hij zijn eigen christelijk geworden zoon de keel oversnijden.

Daarop trekt Sint-Franciscus Xaverius naar Cambay om de onderkoning van India, Martim Afonso de Sousa, te vragen dat hij een vloot zou uitsenden tegen de koning van Jaffna. Maar de officier die de opdracht krijgt alle voorbereidselen te treffen saboteert de hele onderneming, want hij drijft stiekem handel met de tiran ! Franciscus is er het hart van in ; op 16 december 1544 heeft hij in Cochin een ontmoeting met Miguel Vaz, de vicaris-generaal, en vertrouwt hem de zending toe terug te keren naar Lissabon : hij moet de koning op de hoogte stellen van het machtsmisbruik en de laksheid van de Portugese officieren en hem vragen gepaste maatregelen te nemen. Onze heilige windt er geen doekjes om en herinnert aan de eeuwige straffen : *« Sire, wees bevreesd voor de woede van God, de soevereine Rechter, die u misschien volgende woorden naar het hoofd zal slingeren : Waarom heb jij je ministers en dienaars niet gesanctioneerd die onder jouw gezag mijn godsdienst bestreden hebben in India ? »*

De taal van Sint-Franciscus Xaverius maakt indruk : Miguel Vaz zal terugkeren naar India met een nieuwe en uitstekende vicekoning, João de Castro, ter vervanging van De Sousa.

Deze gebeurtenis vormde een keerpunt in het leven van onze heilige. De brief die hij aan de jezuïeten in Europa schreef over de bekering van Travancore, het martelaarschap van de christenen van Manar en het doopsel van de prins van Ceylon ging de wereld rond en wekte in de harten grote geestdrift op. De H. Pierre Favre verspreidde het schrijven in Portugal en Spanje en verwekte er veel roepingen mee.

Ondertussen maakte Franciscus Xaverius in Negapatam, aan de Indiase oostkust, een periode van geestelijke dorheid door ten gevolge van de stokken die men hem van alle kanten in de wielen stak. Hij trok naar Meliapore, waar men kort tevoren het graf van de apostel Thomas teruggevonden had, en bleef daar verschillende maanden. Hij moest er vreselijke aanvallen van de duivel doorstaan, die hem zodanig met slagen bewerkte dat hij twee dagen het bed moest houden ; hij vocht tegen Satan door de H. Maagd Maria te aanroepen. Het was ook daar dat hij van de Hemel de bevestiging kreeg dat hij naar de meest woeste eilanden van Indonesië zou gaan.

broeder Scubilion van de hemelse Koningin

* * *

Welke gevolgtrekkingen kunnen we halen uit het apostolaat van Sint-Franciscus Xaverius in India ? Het is duidelijk dat de grote apostel zich op geen enkel ogenblik heeft willen aanpassen aan de inlandse gebruiken. Van "inculturatie" was hij een uitgesproken tegenstander. Het christendom zag hij als de onverzoenlijke tegenstander van het heidendom. Zijn taak was het de ongelukkige heidenen te bevrijden uit de greep van Satan. Heeft die houding zijn evangelisatie nadeel berokkend ? Allesbehalve !

Merken we ook op dat de heilige jezuïet nog op andere punten het tegenovergestelde deed van wat veel latere missionarissen zouden proberen en van wat Leo XIII, Benedictus XV en Vaticanum II zouden opleggen. Om te beginnen haalde hij zijn neus niet op voor de Portugese kolonisatoren, integendeel, hij was er rotsvast van overtuigd dat enkel een nauwe samenwerking met de wereldlijke macht duurzame vruchten van kerstening zou afwerpen. Ten tweede richtte hij zich niet tot de autochtone elite, de brahmanen, die hij als verhard in hun heidense overtuiging beschouwde, maar tot het gewone volk, de parelvisseren, de armen, de kinderen : bekering van onderuit. En tenslotte was hij zeer terughoudend wat de oprichting van een plaatselijke geestelijkheid betreft ; het waren Portugese missionarissen die hij nodig had, omdat die degelijk gevormd waren en met gezag zouden prediken.

En hoe zit het dan met de missiearbeid van Franciscus Xaverius in Japan, waar geen westerse koloniale mogendheid gevestigd was ? Paste de apostel zijn strategie daar aan ? Dat willen we bestuderen in volgend nummer : SINT-FRANCISCUS XAVERIUS IN JAPAN.

redactie KCR

«EEN BESCHERMEND SCHILD»

HET MIRAKEL VAN HIROSHIMA

OP 6 augustus 1945 vloog een Amerikaanse bommenwerper hoog boven de Japanse havenstad Hiroshima. Het was de *Enola Gay* en hij had een bom aan boord zoals de mensheid er nog nooit een ontwikkeld had: *Little Boy*, een kernbom met 64 kg verrijkt uranium, goed voor een explosieve kracht van 15 kiloton TNT.

«Vóór 6 augustus waren er af en toe bommen op Hiroshima gevallen, maar die brachten geen grote schade toe. Vele steden in de omtrek waren de een na de ander verwoest, maar Hiroshima zelf bleef gespaard. Haast elke dag vlogen er verkenningsvliegtuigen over de stad, die echter geen bommen afwierpen. De inwoners vroegen zich verwonderd af waarom zij alleen al zo lang met rust gelaten waren. Er deden fantastische geruchten de ronde: de vijand zou iets bijzonders van plan zijn met deze stad...» Aan het woord is de jezuïet pater John A. Siemes, die zich op de dag van de ramp in het seminarie van de Sociëteit van Jezus in Nagatsuke bevond, 2 km van Hiroshima vandaan.

De *Enola Gay* vloog op een hoogte van 9500 meter toen hij zijn dodelijk projectiel om kwart na acht in de ochtend liet vallen. Toen de bom naar beneden suiste, werd binnenin een hoeveelheid springstof ontstoken die de noodzakelijke kettingreactie op gang bracht. De reusachtige explosie deed zich voor op 580 meter boven de stad. Eerst vormde zich wat de Japanners de Zon des doods hebben genoemd: een witgloeiende massa met een diameter van ongeveer 500 meter. Op de grond werden alle levende wezens binnen een bepaalde perimeter ogenblikkelijk tot as herleid. Van de 255.000 inwoners die Hiroshima telde, kwamen er al meteen 78.000 om het leven door de intense hitte en de enorme drukgolf die volgde op de ontploffing; 69.000 Japanners liepen zware brandwonden op.

«Een van de meest buitengewone fenomenen die zich voordeden», aldus nog pater Siemes, «vond ongeveer een halfuur na de explosie plaats: een storm van zo'n kracht dat hij bommen ontwortelde en in de lucht wierp als waren het strohalmen. Honderden mensen die hun toevlucht gezocht hadden in het Asanopark werden meegesleurd

en verdrongen in de rivier.»

Kort daarna komen de eerste vluchtelingen in Nagatsuke toe. De paters, die ongedeerd zijn op snijwonden door rondvliegend glas na, dienen hen de eerste zorgen toe en leggen de zwaargewonden neer op matten in de kapel van het seminarie. Met ontzetting stellen de jezuïeten vast hoe gruwelijk de brandwonden zijn die velen vertonen. Al vlug vernemen zij dat de hele stad vernietigd is en dat overal branden uitgebroken zijn. Wat is er gebeurd met de overste van de missie en zijn drie metgezellen die in het hart van de stad werkzaam waren?

In de pastorie van de kerk van Onze-Lieve-Vrouw Ten Hemel Opgenomen, in het centrum van Hiroshima, bevinden zich op die fatale morgen vier Duitse jezuïeten: overste Hugo Lassalle en de paters Hubert Schiffer, Wilhelm Kleinsorge en Hubert Cieslik. Pater Kleinsorge is aan het lezen wanneer hij plots verblind wordt door «*een verschrikkelijke lichtflits*». Het is «*alsof een grote meteor in botsing gekomen is met de aarde*»: hij wordt buitengeworpen en belandt in de groentetuin. Pater Schiffer heeft net de mis opgedragen en is bezig met te ontbijten. Hij bemerkt een felle flits en vermoedt «*dat het een ontploffing in de haven*» moet zijn; op hetzelfde moment is het alsof een onzichtbare kracht hem omhoog licht van zijn stoel: «*Ik voelde me als het blad van een boom midden in een herfststorm*.»

De paters krabbelen overeind en lopen de straat op. Het tafereel dat zij te zien krijgen is als een visioen van de hel: alles in de wijde omtrek is vernietigd, overal liggen doden en stervenden, er is vuur en rook zover men kan zien. Hun kerk is nog slechts een sinister skelet zonder ramen of dak. Merkwaardig genoeg is de pastorie niet weggeblazen, al staat ze op slechts acht huizenblokken van het epicentrum van de ontploffing.

Later worden de geestelijken onderzocht. De experts waarschuwen hen dat hun lichamen ten gevolge van de straling gedoemd zijn om af te sterven. De overlevende inwoners van Hiroshima beginnen inderdaad om te komen door toedoen van de radioactieve straling; hun aantal zal oplopen tot 130.000!

Tot grote verbazing van de onder-

De verwoeste stad na de explosie.

Vooran het karkas van de kerk van Onze-Lieve-Vrouw Ten Hemel Opgenomen; op de achtergrond links de pastorie, die niet vernietigd werd en waarin de vier jezuïeten de atoombom overleefden.

zoekers worden de vier jezuïeten echter niet ziek. Sterker nog, hun lichamen vertonen geen enkel negatief effect van de atoombom. Pater Schiffer, dertig jaar oud op het moment van de explosie, wordt in de daaropvolgende jaren regelmatig door Amerikaanse legerartsen onderzocht en honderden keren geïnterviewd. « *Zij hebben het nog altijd niet begrepen* », blijft hij herhalen. Wat hebben de vragenstellers niet begrepen? « ***Dat wij beschermd werden door de hand van Maria.*** »

Alle vier de jezuïeten stellen met klem dat zij hun overleving te danken hebben aan hun devotie tot Onze-Lieve-Vrouw van Fatima en aan het dagelijks bidden van het rozenhoedje. De Allerheiligste Maagd heeft « ***een beschermend schild*** » voor hun verblijfplaats gehouden tegen alle dodelijke gevolgen van de atoombom.

Hetzelfde scenario herhaalt zich drie dagen na Hiroshima. Dan gooien de Amerikanen hun tweede atoombom, *Fat Man*, op de stad Nagasaki. Het middelpunt van de gigantische ontploffing is het district Urakami, al sedert de zestiende eeuw de ziel en het hart van het katholicisme in Japan. In de « Tuin van de Onbevleete », een klooster gesticht door de H. Maximiliaan-Maria Kolbe (1894-1941), leven een aantal franciscanen. Hoewel de kernexplosie de hele stad vernietigt, brengen de broeders het er levend vanaf. Hun trouw aan de Onbevleete Maagd Maria,

hun vurig bidden van de rozenkrans hebben ook hier voor een mirakel gezorgd.

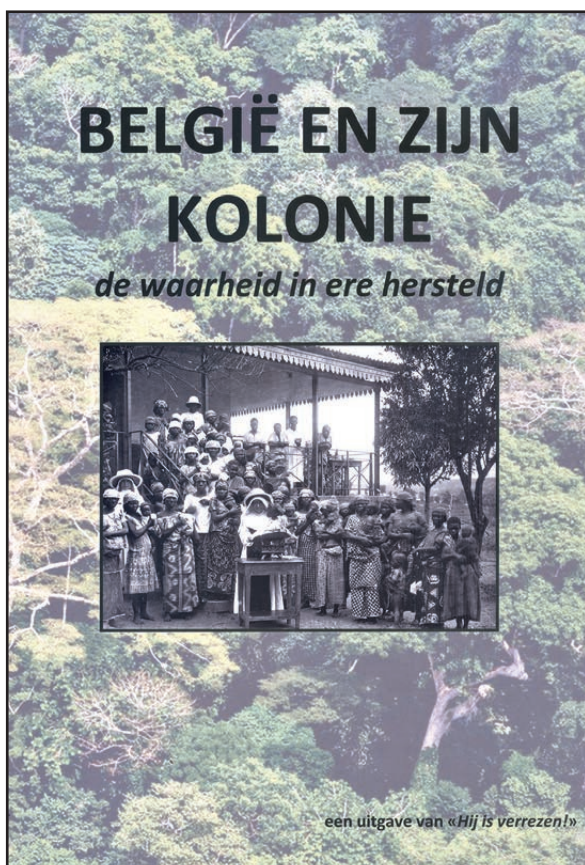
In 1976 deed pater Schiffer nogmaals zijn verhaal op een congres in de Amerikaanse stad Philadelphia. Hij bevestigde dat zijn confraters nog altijd leefden en net als hijzelf in goede gezondheid verkeerden. Hun lichamen waren toen meer dan tweehonderd keer onderzocht zonder dat er ook maar één spoor van straling werd aangetroffen.

Alle betrokken geestelijken stierven later een natuurlijke dood. Overste Lassalle overleed in 1990 op 92-jarige leeftijd. Pater Schiffer werd 63; het enige wat hij overhield aan de bom was dat hij in zijn nek enkele glassplinters kon voelen.

« De hele zaak is onverklaarbaar voor de atheïstische wetenschappers. Maar niet voor wie katholiek is: deze jezuïeten hadden een grote devotie voor de H. Maagd van Fatima, die ze waarschijnlijk geërfd hadden van Dr. Ludwig Fischer, de eerste Duitse geschiedschrijver en apostel van Fatima. Ze kenden de Boodschap en zegden elke dag het rozenhoedje op. Dat leverde hen een wonderdadige bescherming door hun hemelse Moeder op... **“opdat iedereen zou geloven”!** » (broeder Bruno van Jezus-Maria, *Conférence d'actualités* van december 2019).

redactie KCR

DE WAARHEID OVER BELGISCH-CONGO

Tegen de verdwazing van onze tijd in verhaalt dit boek het buitengewone werk van de Belgen in Congo.

« **EEN SCHITTEREND BOEK.** »

« **EINDELIJK EERHERSTEL
VOOR ONZE MISSIONARISSEN.** »

Bundeling van de 9 artikels verschenen in ons tijdschrift, met extra foto's.

120 pagina's, uitvoerig geïllustreerde kwaliteitsuitgave met stevige kaft

prijs : € 25 incl. verzendingskosten

te bestellen via hij.is.verrezen@gmail.com of schriftelijk bij de verantwoordelijke uitgever

DE HEILIGE AMANDUS

EN DE KERSTENING VAN DE LAGE LANDEN

Sint-Amandus, de apostel van de Franken: we hebben over hem gehoord, maar hoeveel weten we over zijn leven en bekeringswerk? De Franse historicus Frédéric Kurzawa, specialist van het Iers monnikenwezen, brengt hem terug tot leven in een recente studie: *SAINT AMAND D'ÉLNONE, APÔTRE DE LA BELGIQUE ET DU NORD DE LA FRANCE* (L'Harmattan, 2019). Dit artikel wil een hernieuwde kennismaking zijn met een van onze grootste heiligen.

VERVAL VAN HET GELOOF IN HET RIJK VAN DE MEROVINGERS

DE bekering van de Frankische koning Clovis tot het katholiek geloof, gevolgd door zijn doopsel in Reims in 496, was een gebeurtenis van groot belang. Maar dat betekende niet dat daarmee ook meteen al zijn onderdanen christen waren. Zeker in het minder geromaniseerde noorden van het rijk en meer bepaald in onze streken overleefden heidense praktijken nog heel lang, ondanks het feit dat de Kerk ook bij ons al uitgebouwd was: er waren bisschopszetels in Tongeren (vanaf het eind van de 3de eeuw; in 384 overgebracht naar Maastricht) en Doornik.

Dat de evangelisatie na de dood van Clovis zo opvallend stokte, was vooral het gevolg van het noodlottige Salische recht: alles moest altijd verdeeld worden onder de mannelijke erfgenamen, zodat het eengemaakte rijk al snel verviel tot een lappendeken van elkaar bestrijdende vorstendommen. Onder de dynastie van de Merovingers heersten in Gallië oorlog en onveiligheid en plooiden iedereen zich op zichzelf terug, wat niet bepaald een vruchtbare voedingsbodem voor de verspreiding van het Evangelie was. « De koningen van het Merovingisch tijdvak blonken niet uit door hun morele kwaliteiten. Moorden waren schering en inslag. De samenleving weerspiegelde het gedrag van de vorsten. Het heidendom mocht dan wel als officiële godsdienst uit Gallië verdwenen zijn, het bleef wel bestaan doorheen bijgelovige handelingen.

Op bepaalde plaatsen behield het zijn priesters en altaren, zijn offers en mysteries » (Kurzawa p. 10).

Wat deed de christelijke clerus in die omstandigheden? Niet bijster veel, zo blijkt: « De Galische geestelijkheid van de zesde eeuw lijkt een toestand van algehele verslapping gekend te hebben. Jonas van Bobbio, de biograaf van Sint-Colombanus, schrijft er in weinig flatterende termen over: « In dat land was het godsdienstig leven toen nagenoeg uitgedoofd, zowel door toedoen van de druk van allerlei vijanden als door het feit dat de prelaten hun plicht verwaarloosden. Nauwelijks vond men hier en daar nog de remedies van de boetedoening en de liefde voor verstervingen » » (*ibid.* pp. 10-11).

De opeenvolgende verdelingen van het rijk leidden in de zesde eeuw tot het ontstaan van Neustrië en Austrasië, twee rivaliserende koninkrijken die met elkaar een honderdjarige oorlog zouden uitvechten. Neustrië lag in het noordwesten, tussen de Loire, de Schelde en het Kanaal, en omvatte het latere graafschap Vlaanderen. Austrasië, het noordoostelijk land, strekte zich uit over de gebieden tussen de Schelde en de Rijn (later zelfs tot aan Beieren), de Champagnestreek en de Elzas. Het huidige België was dus verdeeld over beide aartsvijanden, met de Schelde als eeuwenoude grens.

Ondanks al het wapengeweld kwam de kerstening van onze gewesten in de zevende eeuw plots in een stroomversnelling. De *Eeuw van de heiligen* brak aan: de periode van 625 tot 739,

AMANDUS DICTEERT ZIJN TESTAMENT
aan zijn trouwe medewerker en biograaf Baudemond.
Miniatuur uit een 12de-eeuws manuscript over het leven van de heilige (Valenciennes, stadsbibliotheek, ms. 500).

waarin zendelingen uit allerlei landen de evangelisatie bij ons ter harte namen. Meest bekend zijn de **H. Eligius** (gestorven in 660), de **H. Remaclus** (overleden ca. 673), de **H. Trudo** (gestorven in 693), de **H. Lambertus** (marteldood in ca. 705) en de **H. Hubertus** (overleden in 727), maar vele anderen waren ook actief. Van bijzonder belang is het apostolaat van de **H. Amandus** (589-675) geweest.

DE ROEPING VAN AMANDUS

De zoon van de edelman Serenus en zijn echtgenote Amantia was een *Vendéen*. Hij zag het levenslicht omstreeks het jaar 589 in de streek ten zuiden van de Loiremonding. Daarmee was hij een bewoner van Aquitanië, het geheel van oude Romeinse provincies die door Clovis veroverd waren in 507-508 en die op het ogenblik dat Amandus geboren werd in handen waren van Childebert II, een achterkleinzoon van de grote koning.

De ouders van onze latere heilige waren Gallo-Romeinse christenen behorend tot de kleine adel. De Frankische heerschappij betekende niet dat « de Romeinse cultuur ten zuiden van de Loire verdwenen was. Men mag veronderstellen dat Amandus een klassieke opvoeding kreeg; hij bestudeerde hoogstwaarschijnlijk de grammatica, de retoriek, de klassieke auteurs en de vrije kunsten in een school van zijn *vicus* [nederzetting]. Ongetwijfeld is hij ook bezig geweest met de studie van de H. Schrift en misschien heeft hij enkele teksten van de kerkvaders gelezen » (Kurzawa p. 16). Concrete details krijgen we van zijn biografen niet.

Zijn roeping kreeg Amandus als opgroeiende adolescent. Hij was vol bewondering voor het ascetisch levensideaal van de Ierse monniken; Sint-Colombanus (540-615) had in Gallië verschillende kloosters gesticht die hij een strenge Regel gaf, maar dat trok iemand als Amandus juist aan. De jongeman besloot om zich terug te trekken in de eenzaamheid van het eiland Yeu, op 25 km van de Aquitaanse kust, waar een kleine kloostergemeenschap leefde. « Het jonge witte schaapje in zijn scharlakenrode tuniek werd opgenomen door de witte kudde van de monniken », zoals een biograaf het heel poëtisch uitdrukt.

Na enkele jaren riepen de ouders hun zoon terug naar huis, want ze vonden dat zijn « retraite » lang genoeg geduurd had en wilden dat Amandus een eerbaar ambt zou opnemen. De jongeman verliet het eiland, maar hield verder voet bij stuk: « *Niets gaat mij meer ter harte dan Christus te dienen. Ik verlang niets van de familiale rijkdom. Sta me enkel toe me te engageren in de strijd-macht van Christus.* » Tegenover zoveel vastberadenheid restte Serenus en Amantia niets anders dan, met de dood in het hart, toe te geven.

« PEREGRINATIO PRO DEI AMORE »

Amandus besloot op weg te gaan naar het graf van Sint-Martinus van Tours, de grote bisschop die het christendom in Gallië verspreid had en overal kerken en abdijen had opgericht. De tombe van de heilige in de stad aan de Loire was in die tijd een van de meest vereerde plaatsen in het Frankische land. Amandus knielde er neer en sprak volgens zijn eerste biograaf volgend vurig gebed uit: « *O roemrijke en heilige prelaat Martinus, die nu in de hemelen regeert, verkrijg van God die uw eeuwige beloning geworden is en aan wiens wilsbeschikkingen u zich altijd zo nauw gehecht hebt, dat ik nooit terugkeer naar het grondgebied dat mij heeft zien geboren worden, bij mijn naasten die ik verlaten heb.* »

De smeekbede van de toekomstige missionaris kan ons verbazen, maar past volledig in de geest van het Iers monnikendom. « De Ierse monniken hadden hun groene Erin verlaten en zich verspreid over het continent, gedreven door de *peregrinatio pro Dei amore* [de omzwerving om de liefde Gods]. Het was uit liefde tot God dat zij door-drongen tot de meest verafgelegen, woeste en ontoegankelijke streken om er de boodschap van het Evangelie te verspreiden. Ver van hun vaderland waren het vrijwillige bannelingen » (p. 21). Amandus wilde zich diezelfde geest eigen maken.

Voor het ogenblik was hij nog niet bekwaam om aan grote missiereizen te beginnen. Eerst moest hij zijn vorming vervolmaken. In Tours bestond geen eigenlijke abdij, maar er was wel een vergelijkbare instelling: « We vinden er, onder het bestuur van een abt, zgn. *laici religiosi*, leken met de monnikentonsuur die de basiliek bedienden en de verschillende taken en officies van een communauteit vervulden. [...] Waarschijnlijk waren deze lekenbroeders onderworpen aan bepaalde gebruiken, eerder dan aan een geschreven regel. Ze waren niet door een gelofte gebonden, maar hadden geen persoonlijke eigendom, leefden in cellen en legden zich toe op handenarbeid. Hun maaltijden namen zij gemeenschappelijk en bidden deden ze in gemeenschap » (Edouard de Moreau, S.J., *SAINT AMAND*, Leuven, 1927, p. 90; aangehaald door Kurzawa). We weten niet hoelang Amandus bij die « religieuze leken » bleef, maar ongetwijfeld voelde hij er zich thuis.

Vervolgens vinden we hem terug in Bourges, waar hij omstreeks 614 moet aangekomen zijn. Op zijn verzoek regelde de bisschop dat er een kleine cel werd ingericht in de stadswallen, vlakbij de kathedraal; daar leefde Amandus als een kluisenaar, « gehuld in een boetekleed, overdekt met as, ondermijnd door vasten en honger ». Hij bad, las in de Bijbel en deed handwerk. Vijftien jaar hield hij dit bestaan vol! Toen hij vertrok, was het om voor de levensopdracht die ondertussen in hem gerijpt was – de Blijde Boodschap prediken

Het rijk van de Merovingers in het begin van de 7de eeuw, met aanduiding van de bisschopszetels.

in onherbergzame heidense gebieden – de zegen af te smeken van de Prins van de apostelen en zijn opvolger op de H. Stoel: hij ging op bedevaart naar Rome.

NAAR HET GRAF VAN DE H. PETRUS

Het waren daarbij opnieuw de Ierse monniken die hem het voorbeeld gaven. Elk jaar verlieten geestelijken het Keltische “eiland van de heiligen” om « in een of ander bloeiend klooster te putten uit de schatten van wetenschap en deugd, waarop zij als nieuwe apostelen die rijkdom gingen uitdragen aan de andere volkeren. Maar alvorens hun evangelische loopbaan te beginnen, zag men hen om beurten neergeknield aan de voeten van de Plaatsvervanger van Christus, om van hem hun zending en de zegen van de Hemel te verkrijgen » (abbé Destombes, *HISTOIRE DE SAINT AMAND ÉVÊQUE-MISSIONNAIRE*, Parijs, 1850, p. 32; aangehaald door Kurzawa).

Rond 620 kwam Amandus in de Eeuwige Stad aan. Overdag bezocht hij de kerken van Rome en na zonsondergang verschalkte hij de bewaking van de Vaticaanse basiliek en trok zich biddend terug op het graf van de Apostel. Op een nacht werd hij echter betrapt en buitengezet. « Amandus zette zich neer op de trappen bij de poort van de basiliek », verhaalt ons een van zijn biografen. « Terwijl hij zich daar bevond, verloren in zijn extase, verscheen hem plots de H. Petrus. Deze richtte vol goedheid en tederheid het woord tot hem en gaf

hem de opdracht om terug te keren naar Gallië om daar de prediking te beoefenen. Dit visioen vervulde de pelgrim met grote vreugde. Na de zegen van de Apostel gekregen te hebben [...] keerde hij blijgezind naar zijn land terug. »

De meeste moderne geleerden verwijzen dit gebeuren naar het rijk van de legenden en ontkennen zelfs dat Amandus ooit in Rome geweest is. Toch is er een sterk argument voor de authenticiteit, namelijk het feit dat de apostel van de Lage Landen zijn hele leven lang een opmerkelijke devotie voor de H. Petrus aan de dag heeft gelegd. « Het gaat bij hem om een echte verering, zozeer zelfs dat hij alle kerken die hij gesticht heeft onder het patroonschap van Petrus heeft geplaatst. Elna, Gent, Antwerpen, Marchiennes, Leuze, Ronse, Barisis-au-Bois – om slechts de voornaamste te noemen – hebben Sint-Pieter als titularis » (Kurzawa p. 29). De meest logische verklaring is natuurlijk dat Amandus werkelijk in Rome is geweest en, waarom niet, in zijn grote heiligheid speciaal begunstigd werd door een verschijning van de Prins van de apostelen.

BISSCHOP TEGEN WIL EN DANK

Amandus was ongeveer 36 jaar toen hij, in 625, in het noorden van Gallië toekwam. Neustrië en Austrasië waren tijdelijk verenigd onder Chlotharius II, die als overtuigd christen van het einde van het wapengekletter gebruik maakte om de kerstening te stimuleren. Meteen bij zijn aankomst kreeg Amandus door de koning de bisschoppelijke waardigheid “aangeboden”. De levensbeschrijvingen winden er geen doekjes om: « Gedwongen door de koning en de bisschoppen werd Amandus na enkele dagen tot bisschop gewijd; na de eer van het bisschopsambt ontvangen te hebben, begon hij het Evangelie te prediken aan de heidenen. »

Allicht was zijn reputatie hem voorafgegaan. We weten dat een van de bisschoppen die hem consacreerden de H. Sulpitius was, de bisschop van Bourges, die ongetwijfeld onder de indruk was gekomen van de jongeman die in zijn stad vijftien jaar in stichtelijke eenzaamheid had geleefd. Amandus kreeg geen vaste zetel toegewezen: hij was een rondtrekkend bisschop en zijn werkveld was het uiterste noorden van het rijk. Toelating om daar te gaan missioneren vroeg en kreeg hij van de bisschop van Doornik-Noyon, Acharius, die gevormd was in de school van de Ier Sint-Colombanus en dus de spiritualiteit van Amandus deelde.

Omdat hij een uitvalsbasis nodig had, stichtte onze missiebisshop een klooster midden in een bos, op de plek waar de beek de Elno uitmondt in de Skarpe, een bijrivier van de Schelde. Op die plaats verrees later het stadje Saint-Amand-les-Eaux, gelegen in het Franse *département du Nord*, vlakbij de Belgische grens. De site was doordacht gekozen: ze was afgelegen en dus relatief veilig, maar via de Skarpe en de Schelde was Doornik gemakkelijk bereikbaar en van daaruit kon men over de stroom naar het noorden. Ongetwijfeld had hij de grond voor zijn vestiging gekregen van een plaatselijke grootgrondbezitter, met koninklijke steun.

Kort na zijn installatie in Elno (zoals het klooster genoemd werd) kreeg Amandus de hulp van verschillende gezellen die al even ondernemend waren als hijzelf. Met hun hulp besloot hij « het zwaard van het Evangelie ter hand te nemen en de oude dwalingen van de Sicambers te bestrijden ». Waar? In het land van Gent.

EVANGELISATIE VAN HET GEBIED ROND GENT

We weten niet met zekerheid of andere missionarissen vóór Amandus het onherbergzame noorden van Gallië binnengedrongen waren, maar alles wijst er op dat hij de eerste was. « Wegens de woestheid van dat ras en de onvruchtbaarheid van de bodem hadden alle dienaren van de Heer ervan afgezien in die streken het Evangelie te prediken », preciseert een biograaf. De *Vita Sancti Amandi* is trouwens de eerste tekst die melding maakt van de plaats Gent: « In die tijd hoorde hij spreken over een graafschap gelegen aan de overkant van de rivier de Schelde, waarvan de oudheid de naam Gandao gegeven heeft. » “Graafschap” is een ronkende term voor wat in feite slechts een gouw of *pagus* was: een nederzetting aan de samenvloeiing van Schelde en Leie met daarrond een reeks bewoonde kernen.

De bewoners hielden er nog heidense denkbeelden en praktijken op na en ontvingen Amandus bepaald niet hartelijk. In de levensbeschrijvingen lezen we hoe de missiebisshop gemoesteerd werd « en zelfs verschillende keren in de rivier geworpen werd ». Maar Amandus was een vechter. Ook al dropen veel medestrijders na verloop van tijd moedeloos af, hijzelf bleef. Hij vestigde zich in de ruïnes van het Romeinse *castrum* op de Blandijnberg en trok van daaruit elke keer opnieuw naar de halsstarrige Gentenaars. Zijn bijzondere aandacht ging uit naar de krijgsgevangenen die als slaven verkocht werden; hij kocht velen van hen vrij, onderrichtte hen in het christelijk geloof en doopte hen. De vrije lieden daarentegen bleven volharden in hun heidendom, tot een onverwacht mirakel hun ogen opende voor de waarheid.

De Gentse gouwheer, een zekere Dotto, had

een man die beschuldigd was van moord ter dood veroordeeld. Amandus smeekte de bestuurder om genade voor de aangeklaagde, die hij als onschuldig beschouwde, maar Dotto weigerde en liet de gevangene zonder verder omhaal ophangen. Nadat iedereen vertrokken was, haalde Amandus het lijk van de galg en hield niet op met bidden tot de dode terug tot leven kwam! Die keerde gezond en wel naar zijn familie terug, met de aanbeveling van de bisshop om zijn erkentelijkheid aan God te betuigen.

Zeker, misschien is dit verhaal een vrome legende. Maar zoals Amandus opmerkte: « *Het mirakel is niet bewerkt door mijn eigen krachten, maar door de barmhartigheid van God, die hen die zich aan Hem toevertrouwen overal ter hulp komt.* » Daar waar Satan nog heer en meester was, stond Christus zijn apostelen ongetwijfeld met wondertekenen bij opdat zij in staat zouden zijn de macht van de Boze te breken.

In elk geval verspreidde de roem van Amandus zich vanaf toen over heel de *pagus*. « De bewoners van de streek haastten zich naar hem toe en vroegen hem nederig hen onder de christenen op te nemen. Ze braken eigenhandig de heiligdommen af waar ze tevoren gewoon waren geweest zich aan aanbidding over te geven. Op de plek van de verwoeste tempels bouwde de man Gods kloosters of kerken, dankzij de vrijgevigheid van de koning, religieuze personen en godvruchtige vrouwen » (de Moreau, *op. cit.*, p. 131).

« DE GOEDE KONING DAGOBERT »

Ondertussen was Chlotharius II in 629 gestorven en was hij opgevolgd door zijn zoon Dagobert I. Die zette de politiek van zijn vader verder en verleende zijn steun aan de kerstening. Toen hij hoorde over de successen van Amandus, schonk hij hem het terrein van de Romeinse versterking waarop de *abdij van de H. Petrus op de Blandijnberg* (de Sint-Pietersabdij) zou opgericht worden; ze kreeg belangrijke koninklijke privileges.

De uitstekende verstandhouding tussen vorst en bisshop kreeg kort daarna een stevige knauw. Dagobert verstootte zijn echtgenote Gomatrudis en nam in haar plaats drie vrouwen, die hij officieel erkende en in zijn paleis onderbracht. Erger nog, de kroniekschrijvers maken melding van een groot aantal concubines met wie de koning omgang had... Amandus weigerde deze grove inbreuk op de christelijke moraal te accepteren en verweet de koning zijn onwaardig gedrag, waarop een woedende Dagobert hem verbande uit het koninkrijk.

Waar trok de heilige naartoe? Er is niets dat toelaat met zekerheid op die vraag te antwoorden. Wel weten we dat het na één of twee jaar tot een verzoening kwam. Dagobert, die nog geen mannelijke afstammeling had, werd omstreeks 631

OP DE ZETEL VAN SINT-SERVAAS

Amandus ging niet in op de vraag van de koning om aan zijn hof in Clichy bij Parijs te blijven. Hij trok opnieuw naar het noorden, naar de Lage Landen, en nam de draad van de kerstening terug op. « Omdat hij het grootste deel van het huidige België geëvangeliiseerd heeft, van de oevers van de Schelde tot die van de Maas, van het land van Gent tot aan de omstreken van Antwerpen en verder Taxandrië [de Kempen], de Ardennen, Brabant en Haspengouw [...] verdient Sint-Amandus het meer dan wie ook om beschouwd te worden als de apostel van België » (Kur-zawa p. 57).

Drie jaar lang doorkruiste hij onop-houdelijk het bisdom Tongeren-Maastricht. De oude Gallo-Romeinse stad van de Tungri had in de vierde eeuw zoveel te lijden gehad van de plunder-tochten van de Germanen dat men in 384 besloot om de bisschopszetel over te brengen naar Maastricht. Het was niemand minder dan de H. Servatius, *Tungrorum episcopus*, die de overstap naar de bloeiende nederzetting aan de Maas maakte.

Toen de bisschop van Maastricht Johannes Agnus in 647 overleed, moest zijn opvolger volgens de traditie gekozen worden door de geestelijkheid en het volk. De reputatie van Amandus was zo groot dat hij kon rekenen op hun unanieme instemming. Zijn uitverkiezing moest enkel nog bevestigd worden door Sigebert III, koning van Austrasië na de dood van zijn vader Dagobert. Maar Amandus ging dwarsliggen. In aanwezigheid van de vorst, de pre-

laten en de rijksgroten verklaarde hij dat hij de waardigheid niet op zich kon nemen, dat ze zijn krachten te boven ging en dat hij overigens van de Hemel de heel bijzondere roeping van missionaris gekregen had. Het mocht niet baten, want iedereen gaf luidkeels te kennen dat niemand de bisschopszetel meer waardig was dan Amandus. Onze heilige gaf tenslotte toe en ontving de investituur uit handen van Sigebert.

Gedurende de drie jaren van zijn episcopaat (647-650) bezocht Amandus « alle steden en voorname plaatsen » van zijn bisdom en verkondigde overal de Blijde Boodschap. Heel de bisschoppelijke hofhouding nam deel aan deze reizen, die plaatsvonden per boot of te paard. « Evangelies en andere gewijde boeken werden

*Twee miniatures uit manuscript 500
van de stadsbibliotheek in Valenciennes.*

Boven : Amandus krijgt in Tours de tonsuur.

Onder : met toelating van de plaatselijke bisschop verblijft hij als kluizenaar in een cel binnen in de stadsmuur van Bourges.

de gelukkige vader van een zoon. Zijn vreugde was zo groot « dat de koning in zijn hart een vroom verlangen voelde ontwaken : hij wou dat de jongen, op wie al zijn affectie en hoop gevestigd was, zou gedoopt worden door de handen van een bijzonder deugdzaam prelaat ; zo hoopte hij de verzekering te krijgen dat de dood het kind niet aan zijn tederheid zou ontrukken » (abbé Destombes, p. 113). Dagobert riep zijn ministers bijeen en droeg hen op de bisschop terug te brengen. Amandus was bereid op het verzoek in te gaan. De koning wierp zich aan de voeten van de man Gods neer, vroeg hem om vergeving en beloofde zijn leven te beteren, waarop de bisschop hem de absolutie schonk. De kleine Sigebert ontving kort daarop het doopsel.

meegebracht, alsook processiekruisen, relikwieën, kerkelijke gewaden en alles wat nodig was tot het plechtig vieren van de heilige Geheimen en het toedienen van de sacramenten. Gewoonlijk nam Amandus met zijn gevolg zijn intrek in villa's die aan de bisschoppelijke stoel toebehoorden. Hier hadden zijn functionarissen bij voorbaat alles in gereedheid gebracht. Wanneer in de streek die men bezocht de bisschop geen *villa* bezat, dan was hij te gast bij een van de rijksgrotten die daar woonden. De kerkelijke plechtigheden en de onderrichtingen aan de bevolking hadden plaats in de voornaamste kerk van de streek » (Dom R. Po-deveyn, O.S.B., *BAVO*, Brugge-Brussel, 1945, p. 27).

Volgens de praktijk van die tijd liet de bisschop kerken of kapellen bouwen op de plekken waar heidense tempels en afgodsbeelden stonden. Het hardnekkig overleven van het paganisme blijkt uit het feit dat zijn latere opvolgers op de *cathedra* van Maastricht, zoals Sint-Lambertus (670-700) en zelfs nog Sint-Hubertus in het begin van de 8ste eeuw, volgens de kronieken « de dwalingen van de heidenen » moesten bestrijden.

De sobere manier van leven van de bisschop was een voorbeeld voor zijn omgeving en zijn ijver voor de zielen maakte diepe indruk. Vreemd genoeg waren het niet de halve wilden in zijn bisdom met wie hij het meest te stellen had, maar zijn eigen clerus... De meeste geestelijken van het bisdom beantwoordden niet aan de hoge verwachtingen die men in hen mocht stellen : ze waren niet voldoende onderlegd, ze onderhielden het celibaat niet en namen hun plichten niet

ernstig. Amandus besepte maar al te goed dat dergelijke onwaardige priesters zijn bekeringswerk hypothekeerden. Hij wees hen streng terecht, wat hem voor velen tot een ongewenste bemoeial maakte. Het duurde niet lang of het kwam tot openlijke uitingen van misprijzen voor zijn persoon en zelfs tot een regelrechte opstand tegen zijn gezag. De situatie escaleerde in die mate dat de bisschop geen andere uitweg meer zag dan het schrijven van een brief aan paus Martinus I.

HET ANTWOORD VAN PAUS MARTINUS

De brief van Sint-Amandus aan de paus is spijtig genoeg niet tot ons gekomen, maar het schrijven van Martinus I uit 649 kennen we wel. Het antwoord van de heilige Opperherder (hij wordt vereerd als martelaar) getuigt van zijn wijsheid en is opgesteld in een waarlijk apostolische stijl, zoals volgend fragment aantoont :

« Martinus aan onze zeer geliefde broeder Amandus

« Wij hebben de brief zo vol vroomheid van uwe Broederlijkheid aangekregen. Door dit schrijven hebt u ons moed ingesproken. Want in misprijzen voor de vreugden van deze wereld die voorbijgaand zijn als de golven, zoekt u vol vertrouwen de eeuwige en verheven gaven die de beloning zijn voor de dienst van de Heer onze God.

« Uw apostolisch werk is voor ons een bron van grote vreugde, maar anderzijds zijn we zwaar getroffen door de hardheid van de priesters van dat land ; zij verwaarlozen de zorg voor hun eigen heil, misprijzen de dienst van onze Verlosser

IN DE ABDIJ VAN ELNO

De monniken zaten rond de grote, ruw eiken tafel in de refter. Het karige avondmaal van roggebrood en jonge kaas was besloten met het gewone dankgebed. De prior had het teken gegeven en meteen was er ook een einde gekomen aan het stilzwijgen, opgelegd tijdens de maaltijd. Elke avond werd er verslag uitgebracht over het verrichte werk en gesproken over wat nog gedaan moest worden. O, naar werk moest heus niemand zoeken ; er bleef nog zoveel te doen. En ook die avond ontbrak het niet aan ideeën. Broeder Hubertus, de bouwmeester, nam eerst het woord :

« In plaats van voort te gaan met het rooien der bossen zouden we er beter aan doen de Elna in te dijken en de moerassen droog te leggen », stelde hij voor. « Op de gewonnen gronden kunnen we schapen laten grazen en later kunnen we er velden en weiden van maken. »

Na hem kwam broeder Egidius, de tuinman, die nu, in het voorjaar, de handen vol had met zaaien en planten. Broeder Egidius kwam uit Gasconne. Hij wilde beproeven om ook hier de vruchten van zijn vaderland in te voeren : krieken, perziken, pruimen en misschien zelfs de wijnstok.

Nog anderen kwamen met hun voorstellen op de proppen. Er werd gesproken over het bouwen van een nieuwe molen, het oprichten van een brouwerij en een weverij. Het scheen wel of iedereen zijn steentje wilde bijdragen om het klooster uit te breiden, om het rijker en groter te maken.

Heel die tijd had Amandus gezweigen. Slechts af en toe had hij lichtjes geknikt. Doch nu allen uitgepraat waren, achtte hij het ogenblik gekomen om ook zijn mening te zeggen.

« Mijn beste vrienden », zo begon hij, « ik waardeer ten zeerste jullie

werklust en ondernemingsgeest. We mogen het vertrouwen niet beschamen dat koning Dagobert in ons gesteld heeft. Hoe rijker en machtiger we zijn, hoe beter we onze taak kunnen verrichten. Maar macht en rijkdom mogen nooit ons doel worden. Wij hebben in de eerste plaats te dienen, vergeet dat niet. Onze rijkdom is slechts een middel om dat beter te kunnen doen, om de zieken en behoeftigen beter te kunnen helpen, om meer predikers te kunnen uitsenden, om de oude, vermoeide zendelingen beter te kunnen ontvangen en verplegen. En wat onze macht betreft : die ligt in ons gebed en in het voorbeeld dat wij aan de bevolking rondom ons geven. Het is door ons gebed dat wij die verstokte heidenen moeten bekeren. Door ons gebed en door ons woord... »

uit : Jan Van Calsteren, *SINT-AMANDUS IN VLAANDEREN* (Historische verhalen, 1959).

Miniatuur uit hetzelfde manuscript :

Amandus wordt door de heidense Gentenaars in de Schelde gegooid.

en laden schandelijke zonden op zich. [...] We vernemen dat hun gedrag uwe Broederlijkheid zo buitengewoon ongelukkig maakt dat u zou willen afzien van uw pastorale plicht wegens hun ongehoorzaamheid. U zou er de voorkeur aan geven bevrijd te worden van de lasten van het episcopaat om opnieuw een teruggetrokken en eenzaam leven te leiden, liever dan het ambt dat u is toevertrouwd verder te vervullen. En toch heeft de Heer gezegd: "Zalig hij die volhoudt tot het einde toe"... »

Met veel tact dringt de paus er bij Amandus op aan om niet op te geven en het kruis van de beproevingen te dragen in het spoor van de Zaligmaker. Anderzijds beveelt hij hem gestrengheid aan in de behandeling van de onwaardige geestelijken: de bisschop moet hen verbieden nog langer de Mis op te dragen of de sacramenten toe te dienen. Hij dient op zoek te gaan naar andere kandidaten voor het priesterschap die wél bereid zijn tot een heilige levenswandel.

We weten niet op welke manier Amandus de aanbevelingen van de H. Vader in de praktijk bracht. Zeker is dat hij bisschop van Maastricht bleef tot 650. Ook laten de levensbeschrijvingen verstaan dat « heilige priesters » hem in zijn ambt bijstonden, wat doet vermoeden dat de bisschop overgegaan is tot de vorming van een degelijke inlandse clerus. Trouw

aan de geest van Sint-Colombanus stichtte hij bovendien verschillende kloosters. Hier moeten we speciaal melding maken van de abdij van Nijvel, die er kwam op het initiatief van Amandus en waar de H. Gertrudis (629-659), dochter van de machtige hofmeier Pepijn van Landen, zou intreden en abdis worden. De biograaf van Sint-Gertrudis schrijft dat de bisschop van Maastricht op zekere dag een bezoek bracht aan haar moeder, de H. Ida van Nijvel: « Toen kwam in haar huis de man Gods, de bisschop Amandus, die het woord van God predikte. Hij vroeg haar, overeenkomstig het bevel van God, dat zij een abdij zou oprichten voor haarzelf en haar dochter, de dienaars Gods Gertrudis. »

Ook in het Limburgse Wintershoven richtte Amandus een kloostergemeenschap op, die zich wijdde aan de opleiding van kinderen uit adellijke families. Landoaldus had er de leiding, met de hulp van Amantius. Samen met Julianus, Adrianus, Vinciana en Adeltrudis worden zij vereerd als de heiligen van Wintershoven.

Onder de bewonderaars van de bisschop moeten we natuurlijk de H. Bavo vermelden, die geboren werd in Haspengouw als de welgestelde edelman Alwin. Na een werelds leven kwam hij bij de dood van zijn echtgenote tot inkeer, sprak bij Amandus een generale biecht en werd, na een zware boetedoening, door de apostel als

Amandus krijgt van de Merovingische koning Sigebert III de investituur voor de bisschopszetel van Maastricht. Uit hetzelfde manuscript 500.

geestelijke onder zijn naaste volgelingen opgenomen. Hij hielp Amandus bij zijn evangelisatie en werd later door hem tot zijn opvolger in de missiearbeid bestemd.

TUSSEN FRIES EN FRANK

Na drie jaar verblijf op de bisschopszetel van Maastricht begon Sint-Amandus het ideaal van de *peregrinatio*, naar het voorbeeld van zijn geliefde Ierse monniken, zozeer te missen dat hij de paus op de hoogte stelde van zijn verlangen om weer op kersteningstocht te gaan. « De heidense godheden verleidden nog altijd de grote massa. Een dergelijke situatie mocht niet blijven voortbestaan, dat besepte Amandus maar al te goed. De tijd was aangebroken om opnieuw op pad te gaan en zijn schreden te richten naar nieuwe streken » (Kurzawa p. 71).

Het was dus geen teruggetrokken leven waar naar hij uitkeek, maar een van actie en strijd. De paus gaf zijn zegen, waarop Sint-Amandus zijn *cathedra* afstond aan de H. Remaclus en zich naar het Antwerpse begaf. Daar leefden twee bevolkingsgroepen op gespannen voet met elkaar samen: op het « *insula Chanelao* » (volgens kanunnik Prims de hoogte Caloes, waar nu het Zuid is; volgens anderen het Kiel) woonden Zeeuws-Friezen, op de uitsprong aan de Scheldebocht – de zgn. *werp* – hadden zich Salische Franken gevestigd.

De Friezen, een Germaans volk dat grote delen van het huidige Nederland bewoonde, waren in hun geheel nog sterk heidens. Een eerste poging tot kerstening in de zesde eeuw was op een totaal fiasco uitgedraaid. Amandus wist dat zijn plan zeer gewaagd was, maar de ijver voor Christus dreef hem voort. Helaas, op Caloes ondervond hij alleen maar tegenstand en beschimpingen; hij slaagde er helemaal niet in een bedehuis te stichten. Zijn biografen zeggen zelfs dat zijn missionaire activiteit « slechts enkele dagen » duurde! Meer succes had hij bij de Saal-Franken aan de Scheldebocht. Ze ontvingen hem respectvol « *infra castrum Antverpis* », binnen hun Antwerpse versterking, waar hij wél een kerk mocht oprichten – en vanzelfsprekend wijdde hij die aan de H. Petrus.

Enigszins onverwacht vinden we onze missiebisshop daarna terug in een heel ander gebied: ten zuiden van Aquitanië, bij de *Vascones* of Basken. Het waren « goddeloze barbaren » die het Frankisch rijk onveilig maakten en wellicht is het op uitdrukkelijk verzoek van de Merovingische machthebbers dat Amandus de lange reis naar de Pyreneeën gemaakt heeft. Ondanks de inspanningen die hij zich getroostte, bleef de grote meerderheid van de Basken potdoof voor zijn prediking. Onverrichterzake keerde de heilige terug. Gebroken was hij echter niet: hij leefde in het besef dat God

ons niet vraagt dat we zouden overwinnen, maar wel dat we strijden.

TERUG NAAR ELNO

Het zware labeur van de kerstening had de lichamelijke krachten van Amandus uitgeput. Hij besloot zich terug te trekken in de abdij van Elno om daar zijn laatste levensjaren door te brengen. « Hij beschouwde zich als reeds half dood en vroeg aan God om uit deze wereld te mogen vertrekken » (Kurzawa p. 105). Toch zou hij nog de gezegende leeftijd van 85 of 86 jaar bereiken alvorens God de wens van zijn trouwe dienaar vervulde.

We weten heel weinig over die laatste jaren in Elno. De levensbeschrijvers vertellen ons wel dat Amandus in de lente van 674 of 675 plechtig zijn laatste wil dicteerde aan de monnik Baudemond. Verschillende bisschoppen en abten waren uitgenodigd om daarbij aanwezig te zijn: Reolus van Reims, metropoliet van wat nog steeds *Belgica Secunda* heette; Mummolenus, bisschop van Noyon-Doornik; Vindicianus, bisschop van Kamerijk; Bertinus, abt van Sint-Omaars...

In wat bekend zou worden als zijn *Testament* liet de grote missionaris optekenen dat hij wou begraven worden in de geliefde abdij die hij bij de Skarpe gesticht had; hij dreigde zelfs met excommunicatie van iedereen die het ooit zou wagen zijn stoffelijk overschot er weg te halen! Terugblikkend op zijn leven zei hij: « *Iedereen weet op welke manier wij alle provincies en naties in de lengte en in de breedte doorkruist hebben, uit liefde tot Christus, om het woord van God te verkondigen en het doopsel toe te dienen, en hoe de genade van God ons onttrokken heeft aan veel gevaren en zich gewaardigd heeft ons tot op de huidige dag in het leven te bewaren...* » En hij ondertekende in alle nederigheid met de woorden: « *Amandus, miserrimus et peccator* », « Amandus, een zeer ellendige zondaar ».

Dat de missiebisshop een diepe indruk heeft nagelaten, mag blijken uit het opvallend grote aantal parochies dat hem als patroon gekozen heeft: 27 in het bisdom Doornik, 25 in Gent, 17 in Brugge, 17 in Kamerijk (Cambrai), 14 in Mechelen, 7 in Atrecht (Arras), 7 in Rijsel, 3 in Luik, 3 in Keulen...

De herinnering aan de heilige die met zoveel wilskracht en zelfverloochening het geloof in onze streken gezaaid heeft, is vandaag jammer genoeg haast volledig vervaagd. Erger nog, de afstammelingen van de geëvangeliiseerde heidenen van toen zijn nu van hun godsdienst afgevallen en aanbidden andere afgoden... Laten wij vurig bidden opdat ooit moedige predikers zouden opstaan om de kerstening opnieuw ter hand te nemen, naar het voorbeeld van de grote apostel van de Lage Landen!

COMMENTAAR OP HET EVANGELIE VAN SINT-JAN

11. DE HERDER EN ZIJN SCHAPEN

NADAT Jezus zijn vijanden zo duidelijk ontmaskerd heeft, keert Hij zich tot zijn leerlingen. Hij heeft veel liefde betoond aan de blindgeborene, een onschuldige die vervolgd wordt omwille van zijn Naam. In hem ziet Jezus de aankondiging van de massa's Joden en heidenen voor wie Hij voortaan « *ho poimèn ho kalos* » is: de goede herder, de schone herder – het Griekse woord *kalos* heeft beide betekenissen – die zijn schapen moet “doen buitengaan” uit het officiële jodendom om hen te “leiden”, samen met de andere schapen die Hij ook wil doen grazen in volle en vreedzame vrijheid.

We dienen op te merken dat Jezus het initiatief van de “Meester van de Gerechtigheid”, die we kennen uit de geschriften van Qumrân [zie het artikel *Van het Oude naar het Nieuwe Testament: Qumrân en de Essenen* in *Hij is Verrezen!* nr. 9, mei-juni 2004], hernieuwt en dus rechtvaardigt: die Meester ging na het jaar 152 v. Chr. met de Essenen in ballingschap naar de woestijn « om het geloof op aarde te bewaren » (1QS 8, 3). De gelijkenis valt des te meer op omdat het *Geschrift van Damascus* de naam van “herder” geeft aan de leider van het kamp van de Essenen: « Hij zal de velen onderrichten in de werken van God, hij zal hen Gods schitterende daden leren en hen vertellen over de gebeurtenissen van vroeger. [...] En hij zal medelijden met hen hebben als een vader met zijn kinderen, hij zal hen dragen in hun moedeloosheid als een herder zijn kudde » (13, 7-9).

Achter de sluier van twee parabels verklaart Jezus zijn liefde voor zijn schapen: enerzijds de joodse, die de ten dode opgeschreven Tempel moeten verlaten, en anderzijds de heidense, die moeten verzameld worden tot een nieuwe kudde. Het grote verschil met de Meester van de Gerechtigheid is dat Jezus dit zal doen ten koste van zijn leven, dat Hij

als een bloedig offer geeft voor zijn schapen... Maar dat telt niet voor iemand die LIEFHEEFT.

^{10, 1-5} “Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: wie niet door de deur de binnenkoer [aulè] van de schapen binnengaat, maar langs een andere zijde binnenklimt, hij is een dief en een rover. Maar wie binnekomt door de deur is de herder van de schapen. De wachter doet hem open en de schapen luisteren naar zijn stem. Hij roept zijn eigen schapen bij hun naam en voert ze naar buiten. En als hij al zijn schapen heeft uitgedreven, gaat hij voor hen uit...”

Met die mysterieuze woorden, als reactie op de weigering van de gezagsdragers die blind willen blijven, roept Jezus hen die Hem toebehoren op om samen het “binnenplein” van de Tempel van Jeruzalem te verlaten, als in een nieuwe Exodus. Het is op de dag dat Hij deze woorden uitsprekt dat de breuk zich voltrekt tussen de synagoge en de nieuwe gemeenschap die vorm krijgt rond Jezus. Waar “voert” Hij hen heen? Naar waar Hij is, waar Hij gaat en weldra zal zijn! Het volstaat dat de schapen verenigd zijn rond hun herder, naar Hem kijken en

zijn stem aanhoren, zoals Hijzelf helemaal gericht is naar zijn Vader.

We zijn getuige van iets totaal nieuws: de geboorte van een gemeenschap die niet gebaseerd is op het ras of op een land, zelfs niet op de eredienst van Jahweh God in zijn Tempel, maar enkel en alleen op de Persoon van Jezus, de “schone herder” van de schapen. Jezus is tegelijkertijd de “deur” die toegang geeft tot de “binnenkoer” én de herder zelf. Zij die niet binnengaan door de deur zijn de Farizeeën en Wetgeleerden: zij oefenen een gezag uit dat ze zich onrechtmatig toeëigend hebben, als dieven en rovers. En de portier is Jahweh, de God van Mozes. Hij is het die opendoet voor de herder en die tegelijkertijd de schapen een instinctieve gehoorzaamheid vol liefde geeft, om te luisteren

DE SCHONE HERDER.
Stedelijk kerkhof van Kufstein (Oostenrijk), ca. 1850.

en te volgen, om de onvergelykbare goddelijke stem te herkennen die hen *één voor één* roept en buiten Jeruzalem voert.

⁶⁻¹⁰ *Deze gelijkenis hield Jezus hun voor; maar ze begrepen niet waarover Hij hun eigenlijk sprak. Daarom zei Hij opnieuw: "Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Ik ben de deur der schapen. Alle anderen, die Mij zijn voorafgegaan, waren dieven en rovers; maar de schapen hebben niet naar hen geluisterd."* Uiteraard gaat het hier niet over Mozes en de profeten, die Jezus aankondigden en dus "door de deur binnengingen", maar om de slechte herders en valse profeten van alle tijden « die alleen zichzelf weiden » (Ez 34,2) in plaats van de kudde. Ze bestonden in de tijd van Jeremias (2, 8), Ezechiël en Zacharias (11, 4-7); meer nog gaat het om de hogepriesters, Schriftgeleerden en Farizeeën in de tijd van Jezus!

"Ik ben de deur. Zo iemand door Mij binnentreedt, zal hij veilig zijn, in- en uitgaan en weiland vinden. De dief komt alleen om te stelen, te slachten en te verderven. Ik ben gekomen opdat men het leven in overvloed zou hebben." De psalmist zong al: « Jahweh is mijn herder, aan niets ontbreekt het mij » (Ps 23). We weten en geloven het: Jahweh en Jezus zijn één.

¹¹⁻¹⁵ *"Ik ben de schone herder. De schone herder geeft zijn leven voor zijn schapen. Maar de huurling, die de herder niet is en aan wie de schapen niet toebehoren, hij laat de schapen in de steek en slaat op de vlucht zodra hij de wolf ziet komen..."* Jezus is zoals zijn vader David. Wanneer die de schapen van zijn vader hoedde en « er kwam een leeuw of een beer die een lam van de kudde weghaalde, dan ging ik hem achterna, sloeg hem neer en redde het lam uit zijn muil » (1 S 17, 34-35). Maar er is een verschil: Jezus zal de redding van zijn schapen betalen met zijn leven: *"Ik geef mijn leven voor de schapen..."*

¹⁶⁻¹⁷ *"Ik heb nog andere schapen die niet uit deze binnenkoer [aulè] zijn. Ook hen moet Ik leiden en ze zullen luisteren naar mijn stem. Dan zal het worden: één kudde, één herder."* Ook in de tempels van de heidenen heeft Jezus schapen, verspreid over alle naties van de wereld. Hij moet hen opzoeken om hen te bevrijden van hun valse godsdiensten en hen toevoegen aan de kudde van Israël, zodat ze allemaal verzameld worden in één Kerk, achter hun Leider en Herder. *"Hierom heeft de Vader Mij lief, omdat Ik mijn leven geef om het weer terug te nemen."* In zijn liefde voor de schapen geeft Jezus zijn leven als offer, in gehoorzaamheid aan de Vader, maar in de volheid van zijn macht om te verrijzen en zo blijvend de leiding over zijn kudde te nemen. *"Ik heb macht om het te geven en macht om het weer terug te nemen."*

¹⁸⁻²¹ Het mysterie van de Zoon van God die de zending vervult die Hij van zijn Vader gekregen heeft, verdeelt opnieuw de Joden, tenminste toch de notabelen, want het volk laat zich meer en meer veroveren. Velen van hen zeiden: *"Hij is bezeten en krankzinnig; waarom luistert gij naar Hem?"* Dat is de pure laster van hen die gewoon niet meer willen luisteren. Anderen zeiden: *"Dit zijn geen woorden van een bezetene. Kan een duivel soms blinden de ogen openen?"* Die laatsten vermoeden het mysterie, maar gaan niet ver genoeg en beperken zich tot een menselijk en onvolmaakt geloof, het geloof dat gebaseerd is op mirakels.

²²⁻²⁴ *Men vierde in Jeruzalem het feest van de Tempelwijding; het was winter.* We zijn dus drie maanden verder en Jezus heeft ondertussen Jeruzalem verlaten. In december vierde men het herstel van de eredienst door Judas de Maccabeeër (164 v. Chr.), nadat de Tempel drie jaar lang door de heidenen ontheiligd was. Voor dat feest komt Jezus terug en meteen *omsingelen (ekuklôsan)* Hem de Joden... als honden. Ik beledig hier niemand; ik citeer enkel de psalm die het lijden van de Messias profeteerde: « Dan komen honden om mij heen (*ekuklôsan*) » (Ps 22, 17).

²⁵⁻²⁹ Jezus denkt er trouwens zelf aan op het moment dat Hij hen weerstaat en nogmaals zijn getuigenis aflegt: *"De werken die Ik verricht in de naam van mijn Vader getuigen voor Mij. Maar gij gelooft niet omdat gij niet tot mijn schapen behoort. Mijn schapen luisteren naar mijn stem. Ik ken ze en zij volgen Mij. En Ik geef hun het eeuwig leven: ze gaan in eeuwigheid niet verloren en niemand rooft ze weg uit mijn hand. Mijn Vader, die ze Mij gegeven heeft, is groter dan alles en niemand kan iets roven uit de hand van mijn Vader."* Een duidelijke verwittiging aan de « buffels van Basjan » die Hem « omsingelen » (*peri-ekuklôsan*) als « verscheurende, brullende leeuwen » (Ps 22, 13-14).

³⁰ *"Ik en de Vader zijn één"*, besluit Jezus. "Wij zijn": ze zijn dus met tweeën en toch zijn ze "één"? Onbegrijpelijk mysterie van deze mens die bewoond wordt door een Ander die Hij zijn Vader noemt. Hoe dan ook gaat het niet om een bijkomende God: niemand kan Jezus beschuldigen van polytheïsme. En evenmin van afgoderij, vermits Hij alleen maar een cultus heeft voor die Ene God van wie Hij zich de gehoorzame Zoon toont in al zijn woorden en in al zijn daden.

Weer grijpen de Joden naar stenen. *Maar Hij ontkwam aan hun handen*, want zijn « Ur » is nog niet gekomen.

abbé Georges de Nantes, februari 1998

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle.*

Stichter: † Abbé Georges de Nantes.

Hoofdredacteur: Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever: A. Van der Schraelen, Driesheide 45, B-2980 Zoersel.

Abonnement voor binnen- en buitenland: € 15. Steunabonnement: vanaf € 20.

Rekening 000-3302057-80. IBAN: BE47 000 3302057 80. BIC: BPOTBEB1.

Internet: <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail: hij.is.verrezen@gmail.com